

Рекомендована д. фармац. наук, проф. В. В. Трохимчуком
УДК 615:378]:371.711.2"20"

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ НАБОРУ СТУДЕНТІВ ДО ФАРМАЦЕВТИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ III–IV ТА I–II РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ МОЗ УКРАЇНИ У XXI СТОЛІТТІ

© М. В. Слабий

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Резюме: проведено аналіз фактичних показників набору студентів на перший курс навчання до 13 вищих навчальних закладів МОЗ України III–IV рівнів акредитації зі спеціальностей „Фармація” і „Клінічна фармація”; до 32 навчальних закладів МОЗ України I–II рівнів акредитації зі спеціальності „Фармація”.

Ключові слова: підготовка фармацевтичних кадрів, показники набору студентів до фармацевтичних навчальних закладів.

Вступ. Концепція розвитку фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 роки, затверджена наказом МОЗ України від 13.09.2010 р. № 769, серед програмних завдань передбачає контроль якості фармацевтичної освіти. Відповідні шляхи пріоритетного розвитку системи фармацевтичних кадрів обґрунтовано на основі використання програмно-цільового методу з акцентуванням уваги на неперервне навчання провізорів упродовж професійного життя [3]. Опрацьовано аспекти визначення потреби у фармацевтичних кадрах різної спеціальності з констатацією позитивної динаміки збільшення чисельності набору у вищі фармацевтичні навчальні заклади МОЗ України III–IV рівнів акредитації. Вивчено мотивацію студентів щодо одержання знань та практичних навичок, їх потребу в інформації з базових питань фармацевтичної теорії та практики. Виявлено негативну тенденцію щодо збільшення у сумарному наборі абітурієнтів на навчання за спеціальностями „Фармація” та „Клінічна фармація” студентів заочної форми навчання. У 2006 році вперше в Україні сумарна чисельність набору за спеціальністю „Фармація” заочної форми навчання перевищила відповідний показник для денної форми навчання (відповідно, 68 % та 32 %), причому вказана негативна тенденція продовжується: у 2007–2009 роках середній показник питомої ваги набору на заочну форму навчання становив близько 70 % [2, 4].

Проблемні питання підготовки та використання фармацевтичних кадрів середньої кваліфікації вивчено недостатньо. Результати останнього системного дослідження з даного питання опубліковано у 1992 році [1]. Зокрема, показники їх набору до навчальних закладів I–II рівнів акредитації (коледжі, медучилища, інші при-

рівняні до них заклади освіти) МОЗ України зі спеціальності „Фармація” не вивчали.

Мета роботи – вивчити тенденції динаміки набору у фармацевтичні навчальні заклади МОЗ України III–IV та I–II рівнів акредитації за 2001–2012 роки.

Методи дослідження – статистичні на основі об'єктів дослідження – матеріалів МОЗ України про набір абітурієнтів на перший рік навчання.

Результати й обговорення. Для статистичного аналізу динаміки набору студентів ми окремо розглядали фармацевтичні навчальні заклади III–IV та I–II рівнів акредитації. При цьому для закладів III–IV рівнів акредитації обрали для вивчення показники набору на початок (2001 рік), кінець дослідження (2012 рік), а також на 2006 рік, коли вперше чисельність набору на заочну форму навчання перевищила в Україні такі показники для денної форми (табл. 1).

Наведені в таблиці 1 дані свідчать про постійне збільшення загальної чисельності набору (від 2995 у 2001 році до 3594 у 2012 році). З початку 2006 року за вказаною спеціальністю почали готувати студентів у Донецькому, а з 2012 року – у Буковинському, Кримському державних медичних університетах та Дніпропетровській академії. Необхідно вказати на позитивний факт, що у Дніпропетровській академії, Донецькому, Кримському медуніверситетах заочна форма навчання не використовувалася. З класичних вищих фармацевтичних навчальних закладів України: у Харкові, Запоріжжі та Львові, провідні позиції у чисельності набору займають Національний фармацевтичний університет (м. Харків) та Запорізький державний медичний університет. Суттєво зменшуються показники набору до Львівського національного медично-

Таблиця 1. Показники набору студентів у вищі навчальні заклади МОЗ України III–IV рівнів акредитації на денну та заочну форми навчання за спеціальністю “Фармація”

№ за/п	Назва вищого навчального закладу	2001 рік				2006 рік				2012 рік			
		всього	у т. ч.			всього	у т. ч.			всього	у т. ч.		
			денна форма навчання	питома вага, %	заочна форма навчання		денна форма навчання	питома вага, %	заочна форма навчання		денна форма навчання	питома вага, %	заочна форма навчання
1	Національний фармацевтичний університет (м. Харків)	1779	1202	67,6	577	1217	360	29,6	857	1419	436	30,7	983
2	Національний медичний університет імені О. О. Богомольця (м. Київ)	286	190	66,4	96	266	84	31,6	182	591	104	17,6	487
3	Буковинський державний медичний університет	-	-	-	-	-	-	-	-	170	52	30,6	118
4	Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова	98	98	100	-	306	59	19,3	247	188	64	34,0	124
5	Дніпропетровська державна медична академія	-	-	-	-	-	-	-	-	11	11	100	-
6	Донецький національний медичний університет імені М. Горького	-	-	-	-	73	73	100	-	81	81	100	-
7	Запорізький державний медичний університет	335	237	70,7	98	488	148	30,3	340	494	142	28,7	352
8	Івано-Франківський національний медичний університет	60	60	100	-	238	118	49,6	120	161	60	37,3	101
9	Кримський державний медичний університет імені С. І. Георгієвського	-	-	-	-	-	-	-	-	32	32	100	-
10	Луганський державний медичний університет	57	57	100	-	128	48	37,5	80	92	30	32,6	62
11	Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького	267	174	65,2	93	176	81	46,0	95	113	68	60,2	45
12	Одеський національний медичний університет	14	14	100	-	182	65	35,7	117	161	50	31,1	111
13	Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського	99	99	100	-	44	44	100	-	81	27	33,3	54
	Всього	2995	2131	71,2	864	3118	1080	34,6	2038	3594	1157	32,2	2437

го університету імені Данила Галицького, який є єдиним серед вищих навчальних закладів, що одночасно проводять денну та заочну форми навчання, який готує суттєво більше студентів за денною, ніж за заочною формою. Як протилежний приклад, необхідно звернути увагу на політику набору в Національному медичному університеті ім. О. О. Богомольця (м. Київ), коли лише 17,6 % від чисельності першокурсників у 2012 році мають денну форму навчання. При цьому, безумовно, необхідно враховувати професійну та соціальну складову забезпечення

належної підготовки провізора як спеціаліста охорони здоров'я. Зокрема, обґрунтовано, що якісна заочна освіта може бути забезпечена для студентів, які мають середню фармацевтичну освіту. Власне такий контингент є найбільш перспективним для заочного навчання [3].

За аналогічною методикою ми розглянули показники щодо підготовки за спеціальністю "Клінічна фармація" (табл. 2).

Наведені у таблиці 2 дані свідчать, що підготовку спеціалістів з клінічної фармації у 2001 році здійснювали 5 вищих навчальних закладів, у

Таблиця 2. Показники набору студентів у вищі навчальні заклади МОЗ України III–IV рівнів акредитації на денну та заочну форми навчання за спеціальністю "Клінічна фармація"

№ за/п	Назва вищого навчального закладу	2001 рік				2006 рік				2012 рік			
		всього	у т. ч.			всього	у т. ч.			всього	у т. ч.		
			денна форма навчання	питома вага, %	заочна форма навчання		денна форма навчання	питома вага, %	заочна форма навчання		денна форма навчання	питома вага, %	заочна форма навчання
1	Національний фармацевтичний університет (м. Харків)	52	52	100	-	26	26	100	-	51	25	49,0	26
2	Буковинський державний медичний університет	43	43	100	-	48	48	100	-	-	-	-	-
3	Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова	-	-	-	-	15	15	100	-	24	24	100	-
4	Дніпропетровська державна медична академія	14	14	100	-	53	23	43,4	30	51	7	13,7	44
5	Кримський державний медичний університет імені С. І. Георгієвського	-	-	-	-	52	52	100	-	11	11	100	-
6	Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького	37	37	100	-	6	6	100	-	-	-	-	-
7	Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського	50	50	100	-	12	12	100	-	-	-	-	-
	Всього	196	196	100	-	212	182	85,8	30	137	67	48,9	70

2006 році до них приєдналися Вінницький національний та Кримський державний медуніверситети. У 2012 році набір на перший курс за вказаною спеціальністю зроблено лише у Національному фармацевтичному університеті, Дніпропетровській державній медичній академії, Вінницькому та Кримському медичних університетах. Причому два останні навчальні заклади, що позитивно, здійснюють лише денну підготовку клінічних провізорів.

Інтегровані показники набору студентів на перший курс окремо за спеціальностями "Фармація" та "Клінічна фармація" наведено на рисунках 1 і 2.

Наведені на рисунку 1 дані свідчать про суттєве скорочення, починаючи з 2006 року, наборо

ру на денну форму навчання за спеціальністю "Фармація" з відносною стабілізацією його чисельності у 2006–2012 роках. Заочна форма навчання за чисельністю набору різко зросла в 2006 році порівняно з 2001 роком з подальшим зростанням до 2012 року.

Наведені на рисунку 2 дані свідчать, що набір студентів за спеціальністю Клінічна фармація у 2006 році порівняно з 2001 роком суттєво не змінився, однак, вже у 2006 році 14,2 % контингенту припадав на заочну форму підготовки. При суттєвому зменшенні чисельності набору за вказаною спеціальністю у 2012 році, на жаль, пріоритетною формою підготовки є заочне навчання.

Відповідно, доцільно було комплексно розглянути проблеми набору студентів у фармацев-

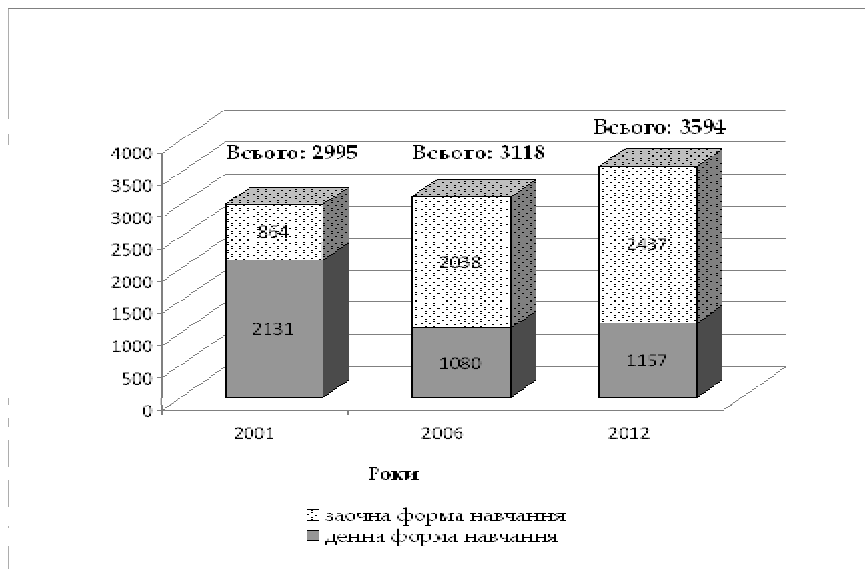

Рис. 1. Набір студентів на перший курс за спеціальністю "Фармація".

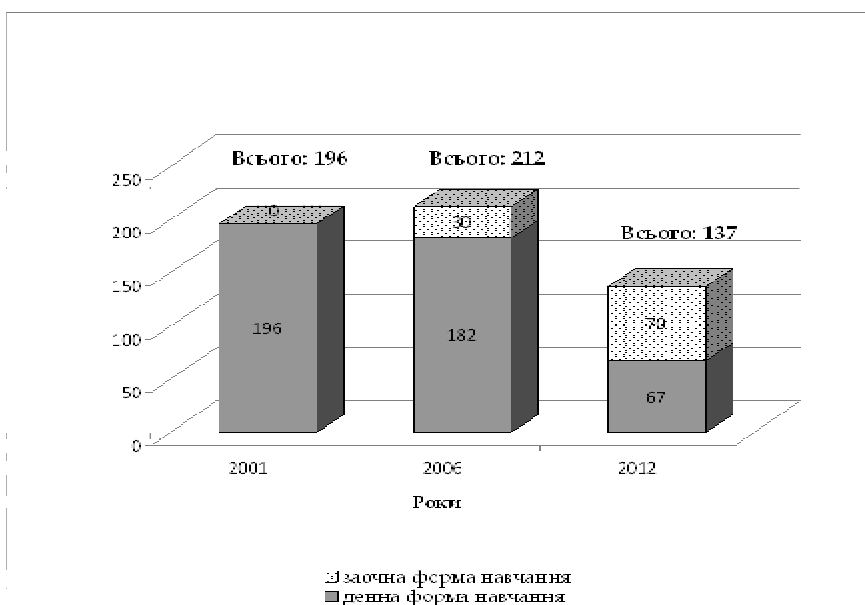

Рис. 2. Набір студентів на перший курс за спеціальністю "Клінічна фармація".

тичні навчальні заклади I–II рівнів акредитації МОЗ України, що розглянуто у таблиці 3.

Наведені в таблиці 3 дані свідчать, що за період дослідження лише у чотирьох навчальних закладах: Вінницькому, Кримському, Луцькому та Стаханівському медичних коледжах показники набору не змінювалися.

Далі ми згрупували навчальні заклади за показниками динамічності набору за п'ять років (у 2012 р. порівняно з 2008 р.). До "відносно динамічних" включали навчальні заклади, показники набору в які у 2012 році вкладалися в інтервал: набір у 2008 році $\pm 20\%$. У "виражено динамічних" відповідний показник: $> \pm 20\%$. Позитивна динаміка спостерігається для Бердянського, Закарпатського, Київського, Рівненського, Черкаського, Чортківського медичних коледжів, Запорізько-

го медичного коледжу медуніверситету та Одеського медичного училища. Негативну динаміку зафіксовано у Берегівському, Коломийському, Мелітопольському медичних коледжах, Шепетівському медичному училищі. Суттєва динаміка набору ($> \pm 20\%$) була у 16 медичних закладах. В основному спостерігалось збільшення набору: Горлівський, Запорізький, Івано-Франківський, Кіровоградський, Ковельський, Миколаївський, Полтавський, Самбірський, Херсонський, Хмельницький, Ялтинський медичний коледжі, Бориславське медичне училище, Житомирський, Харківський фармацевтичні коледжі. Суттєво зменшилися набори у Криворізькому медичному коледжі та Шостківському медичному училищі.

Найбільшими за чисельністю набору навчальними закладами, які сумарно забезпечують

Таблиця 3. Показники набору студентів у навчальні заклади МОЗ України I–II рівнів акредитації (коледжі, медучилища, інші прирівняні до них заклади освіти) на денну та заочну форми навчання за спеціальністю “Фармація”

№ за/п	Назва вищого навчального закладу	2012 рік			
		всього	у т. ч.		питома вага у загальній сукупності, %
			денна форма навчання	заочна форма навчання	
1	Харківський фармацевтичний коледж	594	402	192	17,8
2	Житомирський фармацевтичний коледж	428	329	99	12,8
3	Черкаський медичний коледж	229	183	46	6,9
4	Бердянський медичний коледж	172	82	90	5,2
5	Рівненський медичний коледж	150	150	-	4,5
6	Горлівський медичний коледж	147	90	57	4,4
7	Чортківський медичний коледж	124	90	34	3,7
8	Ялтинський медичний коледж	113	60	53	3,4
9	Полтавський медичний коледж стомат. академії	99	59	40	3,0
10	Кіровоградський базовий медичний коледж	98	50	48	2,9
11	Херсонський медичний коледж	90	45	45	2,7
12	Самбірський медичний коледж	89	89	-	2,7
13	Миколаївський медичний коледж	87	57	30	2,6
14	Шепетівське медучилище	82	82	-	2,5
15	Коломийський медичний коледж	69	69	-	2,1
16	Вінницький медичний коледж	60	60	-	1,8
17	Луцький медичний коледж	60	60	-	1,8
18	Криворізький медичний коледж	60	60	-	1,8
19	Запорізький медичний коледж медуніверситету	60	60	-	1,8
20	Івано-Франківський медичний коледж	60	60	-	1,8
21	Стаханівський медичний коледж	60	60	-	1,8
22	Одеське медучилище	55	55	-	1,6
23	Мелітопольський медичний коледж	52	52	-	1,5
24	Кримський медичний коледж медуніверситету	50	50	-	1,5
25	Запорізький медичний коледж	43	43	-	1,3
26	Хмельницький медичний коледж	36	36	-	1,1
27	Київський медичний коледж ім. Гаврося	35	35	-	1,0
28	Ковельський медичний коледж	30	30	-	0,9
29	Закарпатський медичний коледж	30	30	-	0,9
30	Бориславське медучилище	30	30	-	0,9
31	Берегівський медичний коледж	27	27	-	0,8
32	Шостківське медучилище	18	18	-	0,5
33	Всього	3337	2603	734	100,0

більше половини набору, є Харківський та Житомирський фармацевтичні коледжі, Черкаський, Бердянський, Рівненський та Горлівський медичні коледжі.

Розглянемо дані про динаміку набору у навчальні заклади МОЗ України I–II рівнів акредитації (коледжі, медучилища, інші прирівняні до них заклади освіти) за 2008–2012 роки. У 2008 році набір – 2378 студентів, у т. ч. 88,4 % на денну форму навчання; у 2009 році – 2286 студентів, у т. ч. 87,2 % на денну форму навчання; у 2010 році – 3191 студентів, у т. ч. 80,6 % на денну форму навчання; у 2011 році – 3036 студентів, у

т. ч. 76 % на денну форму навчання та у 2012 році набір – 3337 студентів, у т. ч. 78 % на денну форму навчання. Таким чином, збільшення набору у навчальні заклади МОЗ України I–II рівнів акредитації за спеціальністю “Фармація” за період 2008–2012 років (в 1,4 рази) відбувалося в основному за рахунок набору на заочну форму навчання.

Висновки. Тенденції набору до фармацевтичних навчальних закладів МОЗ України III–IV та I–II рівнів акредитації свідчать про його зростання за рахунок збільшення чисельності студентів заочної форми навчання.

Література

1. Никишин С. В. Совершенствование подготовки и использования фармацевтических кадров средней квалификации : автореф. дисс. ... канд. фармацев. наук : спец. 15.00.01 "Технология лекарств и организация фармацевтического дела" / С. В. Никишин. – Пятигорск, 1992. – 24 с.
2. Слабий М. В. Аналіз динаміки підготовки провізорів у вищих навчальних закладах МОЗ України за 2001-2006 роки / М. В. Слабий // Фармацевтичний журнал. – 2006. – № 6. – С. 22–26.
3. Слабий М. В. Аналіз стану та шляхи оптимізації системи фармацевтичних кадрів в Україні : автореф. дис. ... д-ра фармацев. наук : спец. 15.00.01 "Технологія ліків та організація фармацевтичної справи" / М. В. Слабий. – Л., 2010. – 46 с.
4. Слабий М. В. Проблеми заочної підготовки провізорів за спеціальністю "Фармація" у вищих навчальних закладах МОЗ України III–IV рівнів акредитації / М. В. Слабий // Фармацевтичний журнал. – 2008. – № 1. – С. 50–53.

АНАЛИЗ ТЕНДЕНЦИЙ НАБОРА СТУДЕНТОВ В ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИЕ УЧЕБНЫЕ ЗАВЕДЕНИЯ III–IV И I–II УРОВНЕЙ АККРЕДИТАЦИИ МЗ УКРАИНЫ В XXI ВЕКЕ

М. В. Слабий

Львовский национальный медицинский университет имени Данила Галицкого

Резюме: проведен анализ фактических показателей набора студентов на первый курс обучения в 13 высших учебных заведениях МЗ Украины III–IV уровней аккредитации по специальностям „Фармация” и „Клиническая фармация”; в 32 учебных заведениях МЗ Украины I–II уровней аккредитации по специальности „Фармация”.

Ключевые слова: подготовка фармацевтических кадров, показатели набора студентов в фармацевтические учебные заведения.

ANALYSIS OF TRENDS ADMISSION OF STUDENTS IN PHARMACY HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF III–IV AND I–II ACCREDITATION LEVELS OF MPH OF UKRAINE IN THE XXI CENTURY

M. V. Slabyi

Lviv National National Medical University by Danylo Halytskyi

Summary: the actual data of the first year students to training in 13 higher education institutions of MPH of III–IV levels of accreditation in the specialty “Pharmacy” and “Clinical Pharmacy”, and in 32 training institutions of MPH of I–II levels of accreditation in the specialty “Pharmacy” were analyzed.

Key words: training pharmaceutical staff, actual data of students in pharmacy higher education institutions.